

SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNU

KANUN NUMARASI

: 5510

KABUL TARİHİ

: 31/5/2006

YAYIMLANDIĞI RESMÎ GAZETE

: TARİH: 16/6/2006 SAYI: 26200

YAYIMLANDIĞI DÜSTUR

: TERTİP: 5 CİLT: 45

AKADEMİK

MADDE 46

DR. ÖĞR. ÜYESİ GÖKHAN TÜRE

BAZI KAMU GÖREVLİLERİNİN PRİME ESAS KAZANÇLARI VE PRİME ESAS KAZANÇ ÜST SINIRI

MADDE 46- (Değişik: 17/4/2008-5754/26 md.)

Harp okulları ile fakülte ve yüksek okullarda Milli Savunma Bakanlığı hesabına okuyanların ve astsubay meslek yüksek okulu öğrencileri ile astsubay nasbedilmek üzere temel askerlik eğitimine tabi tutulan adaylar ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi ile fakülte ve yüksekokullarda Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı nam ve hesabına okuyanlar ile subay ve astsubay naspedilmek üzere temel askerlik eğitimine tabi tutulan adayların öğrenci harçlıkları ile ilgisine göre en az aylık alan teğmen veya astsubay çavuşun prime esas kazançları arasındaki farkın primi; polis akademisi ile fakülte ve yüksek okullarda Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okuyan öğrencilerin öğrenci harçlıkları ile komiser yardımcısı veya polis memuru prime esas kazançları arasındaki farkın primi, öğrenciler adına kurumlarınca ödenir.

Fakülte veya yüksek okullarda kendi hesabına okuduktan sonra subay veya astsubaylığa nasbedilen veya yedek subaylık hizmetini takiben subaylığa geçirilenler veya yedek astsubaylık hizmetini takiben astsubaylığa geçirilenler ile fakülte ve yüksekokullarda kendi hesabına okuduktan sonra, komiser yardımcısı veya polis memuru olarak atananların başarılı öğrenim süreleri; borçlanmanın yapıldığı tarihte ilgisine göre en az aylık alan teğmenin, astsubay çavuşun veya polis memuru

ya da komiser yardımcısının prime esas kazancı üzerinden, bu sürelerle ait primler kendilerince ödenerek borçlandırılmak suretiyle hizmetten sayılır. Bu şekilde hesap edilecek borç, tebliğ tarihinden itibaren iki yıl içinde eşit taksitler halinde ödenir.

Fakülte veya yüksek okullarda kendi hesabına okumakta iken Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı veya Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okumaya devam eden öğrencilerin, daha önce kendi hesabına okudukları normal okul süreleri hakkında, ikinci fıkra hükümleri uygulanır.

Talim ve manevra için rütbe ile silâh altına alınan 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında olan sigortalılardan rütbelerinin prime esas kazançları, vazifelerinin prime esas kazancından fazla olanların prime esas kazanç farklarına ait primleri vazife gördükleri kurumlarınca ve seferberlik ve harp için silâh altına alınanlardan vazifelerinin prime esas kazançları, rütbelerinin prime esas kazancından fazla olanların prime esas kazançları arasındaki farkın primleri de, rütbelerinin prime esas kazancını ödeyen kamu idaresince kesilerek Kuruma ödenir.

4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalıların prime esas kazançlarının tespitinde 82 nci maddede belirtilen üst sınır aranmaz. 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılardan, aylıksız izinli sayılmaksızın ve tabi olduğu personel kanunu ile ilgili devam edecek şekilde yurt dışına geçici ya da sürekli görevle gönderilenlerin prime esas kazancının hesabında; geçici görevle gönderilenlerin buldukları kadroya ilişkin prime esas kazancı, yurt dışı kadrolarına atanmaların ise yurt dışına atanma tarihi itibarıyla, atandıkları kadro ile atanmadan önceki yurt içi kadrosuna ilişkin prime esas kazançtan yüksek olanı esas alınır. Sürekli görevle atanmaların yurt dışı kadrolarına ilişkin prime esas kazancın hesabında dikkate alınacak ödeme unsurlarından, ilgili mevzuatı uyarınca söz konusu kadroya bağlı olarak belirleme yapılmamış ödeme unsur ve tutarlarını, kadrosunun bulunduğu kurum personelinin yararlanmakta olduğu ödeme unsurlarıyla sınırlı olmak ve aynı veya benzer nitelikteki kadroya ilişkin prime esas kazançta tabi ödemeleri gözönünde bulundurmamak suretiyle belirlemeye ilgili kamu idaresinin görüşü üzerine Kurum ve Maliye Bakanlığı müştereken yetkilidir.

KAYNAKÇA

Aslanköylü, Resul; Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Şerhi, C. I, Ankara 2015.

Elma, Ramazan; Örnekler ve Uygulamalarla Sosyal Güvenlik Hukuku, 6. Baskı, Ankara 2022.

Güzel, Ali/**Okur**, Ali Rıza/**Caniklioğlu**, Nurşen; Sosyal Güvenlik Hukuku, 19. Bası, İstanbul 2021.

Mülayim, Baki Oğuz; “Yargı Kararları ile Sigortalılara Yapılan Ödemelerin Prime Tabi Tutulması”, Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 2, Y. 2023.

Sözer, Ali Nazım; Türk Sosyal Sigortalar Hukuku, 6. Baskı, İstanbul 2023.

Uşan, Fatih; Türk Sosyal Güvenlik Hukukunun Genel Esasları, 2. Baskı, Ankara 2009.

Yorulmaz, Çiğdem; “Kamu Görevlilerinin Prime Esas Kazançlarının Emekli Aylığına Etkisinin Anayasa’nın Eşitlik İlkesi Kapsamında Değerlendirilmesi”, Çalışma ve Toplum, 2024/1.

ANLATIM PLANI**GİRİŞ**

I. SİLAHLI KUVVETLER VE EMNİYET TEŞKİLATI İLE BAĞLANTILI EĞİTİM VE ÖĞRETİM SÜRELERİNİN SOSYAL SİGORTA İLİŞKİSİ BAKIMINDAN AKİBETİ

II. MUVAZZAF ASKERLİK HİZMETİ DIŞINDA RÜTBE İLE SİLAH ALTINA ALINANLARIN PRİME ESAS KAZANÇLARI

1. Barış Zamanı Silah Altına Alınanların Prime Esas Kazançları

2. Seferberlik ile Harp Sırasında Silah Altına Alınanların Prime Esas Kazançları

III. YURT DIŞINDA GÖREVLENDİRİLEN KAMU GÖREVLİLERİNİN PRİME ESAS KAZANÇLARI

IV. KAMU GÖREVLİLERİ İÇİN PRİME ESAS KAZANCIN ÜST SINIRI

GİRİŞ

5510 sayılı Kanun’un 46. maddesi, Beşinci Bölüm’de düzenlenen diğer maddeler gibi yalnızca 4/1(c) kapsamında sigortalı olan kamu görevlilerine özgüdür. Maddede düzenleme konusu yapılan husus, bazı kamu görevlilerinin

prime esas kazançlarının hesabı ile kamu görevlilerinin tamamı için geçerli olacak şekilde prime esas kazancın üst sınırınıdır.

Prime esas kazanç kavramının, kamu görevlileri açısından geçerli olması, 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesiyle beraber söz konusu olmuştur. Zira 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu'nda, uzun vadeli sigorta kollarından yararlanmaya ilişkin benimsenen kavram, "emekli keseneğine esas aylık" olup, 01.10.2008 tarihinden önce 5434 sayılı Kanun kapsamında iştirakçi olan kamu görevlileri açısından, emekli keseneğine esas aylık kavramı kullanılmaya devam etmektedir. 5510 sayılı Kanun m. 4/1(c) kapsamında ilk defa sigortalı olanlar açısından, prime esas kazanç kavramı geçerlidir¹.

Prime esas kazanç ile kastedilen, belli tutardaki prim borcunun doğabilmesi için ortaya çıkması gereken gelirdir². Prime esas kazanç matrahı çerçevesinde ödenen primler, kamu görevlisine uzun vadeli sigorta kollarından sağlanan yardımların hesaplanmasında esas alınır. Dolayısıyla prime esas kazanç matrahının yüksek olması, kamu görevlilerinin yararına³. Bu çerçevede 5510 sayılı Kanun m. 4/1(c) kapsamında ilk defa sigortalı olanların prime esas kazançlarının ne şekilde belirleneceği m. 80/3'te düzenlenmiştir. İlgili hükümde, kamu görevlisinin gördüğü işten hareketle; aylıklarını personel kanunlarına göre alanlar, kadro karşılığı sözleşmeli olarak görev yapanlar, açıktan vekil olarak atananlar, başka bir göreve kıyasen ücret ödenenler, belediye başkanları ve bazı sözleşmeli personel ayrımı yapılmıştır⁴.

Yapılan ayrıma rağmen 4/1(c) kapsamındaki bazı sigortalıların prime esas kazançları tespit edilirken, m. 80/3'te benimsenen tespit yönteminin kullanılması, uzun vadeli sigorta kollarından sağlanan haklardan yararlanma noktasında hakkaniyetsiz sonuçlara yol açabilir. 46. maddenin temel esprisi de, bazı kamu görevlileri açısından prime esas kazanç matrahı tespitinin m. 80/3 çerçevesinde yapılmasının yaratacağı hakkaniyetsiz durumun giderilmesidir.

Genel hatlarıyla incelendiğinde, 46. maddede dört farklı hususun düzenlendiği görülmektedir. Bunlar; (i) Silahlı kuvvetler ve emniyet teşkilatı ile bağlantılı eğitim ve öğretim sürelerinin sosyal sigorta ilişkisi bakımından akıbeti, (ii) Muvazzaf askerlik hizmeti dışında rütbe ile silah altına alınanların prime esas kazançları, (iii) Yurt dışında görevlendirilen kamu görevlilerinin prime esas kazançları ve (iv) Kamu görevlileri için prime esas kazancın üst sınırınıdır.

¹ **Yorulmaz**, Çiğdem; "Kamu Görevlilerinin Prime Esas Kazançlarının Emekli Aylığına Etkisinin Anayasa'nın Eşitlik İlkesi Kapsamında Değerlendirilmesi", Çalışma ve Toplum, 2024/1, s. 75-76.

² **Mülayim**, Baki Oğuz; "Yargı Kararları ile Sigortalılara Yapılan Ödemelerin Prime Tabi Tutulması", Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 2, Y. 2023, s. 556.

³ **Mülayim**, s. 554.

⁴ **Sözer**, Ali Nazım; Türk Sosyal Sigortalar Hukuku, 6. Baskı, İstanbul 2023, s. 221.

I. SİLAHLI KUVVETLER VE EMNİYET TEŞKİLATI İLE BAĞLANTILI EĞİTİM VE ÖĞRETİM SÜRELERİNİN SOSYAL SİGORTA İLİŞKİSİ BAKIMINDAN AKİBETİ

5510 sayılı Kanun'da, farklı şekillerde olmakla beraber, silahlı kuvvetler ve emniyet teşkilatı ile ilgili olarak geçirilmiş yahut sonradan ilgisi kurulmuş eğitim ve öğrenim sürelerinin sosyal sigorta ilişkisi üzerinde etkisinin olacağı öngörülmüştür.

İlk olarak, eğitim ve öğrenim faaliyetinin doğrudan doğruya silahlı kuvvetler ya da emniyet teşkilatı ile bağlantılı olarak gerçekleştirilmesi hâlinde Kanun, anılan sürelerde ilgili kişilerin 4/1(c) kapsamında sigortalı sayılacaklarını kabul etmektedir. 5510 sayılı Kanun m. 4/4 uyarınca; *“Birinci fıkranın (c) bendi gereği sigortalı sayılanlara ilişkin hükümler; d) Harp okulları ile fakülte ve yüksek okullarda, Milli Savunma Bakanlığı hesabına okuyan veya kendi hesabına okumakta iken askerî öğrenci olanlar ile astsubay meslek yüksek okulları ve astsubay naspedilmek üzere temel askerlik eğitimine tâbi tutulan adaylar, e) Polis Akademisi ile fakülte ve yüksek okullarda, Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okuyan veya kendi hesabına okumakta iken Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okumaya devam eden öğrenciler ile polis naspedilmek üzere Polis Meslek Eğitim Merkezlerinde polislik eğitimine tabi tutulan adaylar, f) Jandarma ve Sahil Güvenlik Komutanlığı nam ve hesabına okuyan veya kendi hesabına okumakta iken Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı nam ve hesabına okumaya devam edenler ile subay ve astsubay naspedilmek üzere temel askerlik eğitimine tabi tutulan adaylar, hakkında da uygulanır.”*

Dikkat edilirse ilgili kişilerin, 4/1(c) kapsamında sigortalı sayılmaları iki ihtimalde gerçekleşebilir; eğitim veya öğrenim faaliyeti ya en başından itibaren kurumları hesabına görülür ya da sonradan kurumları hesabına görülmeye başlanır. Kanun ilk ihtimalde, en başından itibaren, ikinci ihtimaldeyse öğrenimin kurum hesabına görülmeye başladığı tarihten itibaren ilgili kişinin sigortalı sayılacağını kabul etmektedir.

Anılan kişiler, 4/1(c) sigortalı sayılmakla beraber kurumlarından aylık almazlar; bunun yerine bunlara öğrenci harçlığı ödenir⁵. Öğrenci harçlığının miktarı, aylık miktarından düşük olduğundan, harçlık üzerinden prime esas kazancın tespiti, bu sigortalılar açısından hakkaniyete aykırılık oluşturur⁶. Bu durumun önüne geçilebilmesi için 5510 sayılı Kanun m. 46/1'de öğrenciler için prime esas kazancın tespiti için farklı bir esas benimsenmiştir. Buna göre; silahlı kuvvetler hesabına eğitim görmekte olan öğrenci ve adayların prime esas kazançları, ilgisine göre en az aylık alan teğmen veya astsubay çavuşun prime esas kazancı; emniyet teşkilatı hesabına eğitim görmekte olan

⁵ **Uşan**, Fatih; Türk Sosyal Güvenlik Hukukunun Genel Esasları, 2. Baskı, Ankara 2009, s. 137-138.

⁶ **Aslanköylü**, Resul; Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Şerhi, C. I, Ankara 2015, s. 1538.

öğrencilerin prime esas kazançları ise komiser yardımcısı veya polis memurunun prime esas kazancı üzerinden belirlenir. Öğrenci harçlıkları ile anılan kişilerin prime esas kazançları arasındaki farkın primi ise öğrenci veya adaylar adına kurumlarınca ödenir.

Diğer yandan, öğrenim süresi, silahlı kuvvetler veya emniyet teşkilatından bağımsız olarak sürdürülmekle beraber sonradan bu kişinin, anılan kurumlarda rütbeli olarak çalışmaya başlaması da mümkündür. Bu ihtimale ilişkin olarak, 5510 sayılı Kanun m. 46/2'de, anılan kişilere, başarılı öğrenim sürelerini borçlanma imkânı tanınmaktadır. Dikkat edilirse borçlanma bir imkândır; dolayısıyla sigortalılar, borçlanmaya zorlanamazlar⁷.

Borçlanma imkânından fakülte veya yüksek okullarda kendi hesabına okuduktan sonra subay veya astsubaylığa nasbedilenler, yedek subaylık hizmetini takiben subaylığa geçirilenler, yedek astsubaylık hizmetini takiben astsubaylığa geçirilenler ile fakülte ve yüksek okullarda kendi hesabına okuduktan sonra, komiser yardımcısı veya polis memuru olarak atananlar yararlanabilirler. Borçlanılacak süreler, yalnızca başarıyla tamamlanan öğrenim sürelerine ilişkindir; bir diğer ifadeyle sigortalının başarısız olduğu öğrencilik dönemlerini borçlanması mümkün değildir⁸.

Başarılı öğrenim sürelerine ilişkin prim borcu, borçlanmanın yapıldığı tarihte ilgisine göre en az aylık alan teğmenin, astsubay çavuşun veya polis memuru ya da komiser yardımcısının prime esas kazancının % 32'si üzerinden hesap edilir⁹. Primler, borçlanmanın kendisi tarafından ödenir. Anılan sigortalılar için, borçlanmada ödeme kolaylığı getirildiği söylenebilir; nitekim 5510 sayılı Kanun m. 41'de düzenlenen bir aylık sürenin aksine, bu kapsamdaki borç, tebliğ tarihinden itibaren iki yıl içinde eşit taksitler hâlinde ödenebilir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, başlangıçta kendi hesabına okumaktayken sonradan silahlı kuvvetler veya emniyet teşkilatı hesabına okumaya devam eden öğrencilerin durumu düzenlenmektedir. Daha önce değinildiği üzere bu öğrenciler, kurumları hesabına okudukları sürelerde, 4/1(c) kapsamında sigortalı sayıldıkları gibi, prime esas kazançları da, m. 46/1'deki esaslar çerçevesinde belirlenip ödenir. Üçüncü fıkrada, bu öğrencilerin kendi hesaplarına okudukları öğrenim sürelerine ilişkin düzenleme yapılmıştır. Buna göre, bu öğrencilerin de, kendi hesaplarına okudukları ve başarılı oldukları okul sürelerini m. 46/2'deki esaslar çerçevesinde borçlanma imkânları bulunmaktadır.

Borçlanılan sürelerle ilişkin önemli bir kurala 5510 sayılı Kanun geçici m. 7/7'de yer verilmiştir. İlgili hükme göre; *"Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendine göre ilk defa sigortalı olanların sigortalılık başlangıç tarihinden önceki süreleri, bu Kanunun 41 ve 46*

⁷ **Aslanköylü**, s. 1539.

⁸ **Aslanköylü**, s. 1539.

⁹ **Elma**, Ramazan; Örnekler ve Uygulamalarla Sosyal Güvenlik Hukuku, 6. Baskı, Ankara 2022, s. 476.

ncı maddeleri, 5434 sayılı Kanunun ek 31 inci maddesi ile 3201 sayılı Kanuna göre borçlandırılmaları halinde, sigortalılığın başlangıç tarihinin geriye götürülmesini ve haklarında bu Kanunun geçici maddelerinin uygulanmasını gerektirmez.” Dolayısıyla borçlanılan süreler, sigortalılık başlangıç tarihinin geriye götürülmesini sağlamayacağı gibi sigortalıya 5434 sayılı Kanun anlamında iştirakçi sıfatı da kazandırmayacaktır.

II. MUVAZZAF ASKERLİK HİZMETİ DIŞINDA RÜTBE İLE SİLAH ALTINA ALINANLARIN PRİME ESAS KAZANÇLARI

Kamu görevlilerinin, muvazzaf askerlik hizmeti dışında da çeşitli sebeplerle silah altına alınmaları mümkündür. Bunlar; talim ve manevra için barış zamanı silah altına alınma ile seferlik ile harp sırasında silah altına alınmadır. 5510 sayılı Kanun m. 46/4’te her iki hâle ilişkin düzenlemeler getirilmiştir.

1. Barış Zamanı Silah Altına Alınanların Prime Esas Kazançları

5510 sayılı Kanun m. 46/4’te düzenlenen ilk husus, barış zamanında silah altına alınan kamu görevlilerinin, silah altında buldukları sürede prime esas kazançlarının tespitidir.

Barış zamanında (hazarda) talim ve manevra için silah altına alınmada maksat, kişilerin, gelecekteki savaş ihtimallerine karşı eğitilmesi, askeri bilgilerin tazelenmesi veya yeni silahların kullanımını öğretilmesidir. Devlet Memurları Kanunu’nda bu kişiler hakkında çeşitli hükümler getirilmiştir; bu anlamda örneğin, barış zamanında silah altına alınan kamu görevlileri; silah altında buldukları sürece izinli sayılırlar (m. 81), kademe ilerlemeleri devam eder (m. 85).

Kamu görevlisinin, barış zamanı silah altına alınması hâlinde aylıklarının ne şekilde ödeneceği, Devlet Memurları Kanunu m. 183’te öngörülmüştür. Anılan hükme göre; “*Hazarda muvazzaflık hizmeti dışında eğitim ve manevra maksadıyla silah altına alınan Devlet memurlarının aylıkları kendi kurumlarında tam olarak ödenir (f. 1). Devlet memurlarından rütbeli olanların rütbe aylığı tutarı, bağlı buldukları kurumdan aldıkları aylık tutarından fazla olanlar, aradaki fark askeri kurumlarına katılmaları veya yeni rütbeyi kazandıkları tarihten itibaren silah altında buldukları sürece Milli Savunma Bakanlığı tarafından ödenir (f. 2).*”

Hükümden anlaşıldığı üzere kamu görevlisinin barış zamanı rütbeli olarak silah altına alındığı ve rütbe aylığı tutarının, bağlı buldukları kurumdan aldıkları aylık tutarından fazla olduğu durumlarda, aradaki fark kendilerine ödenmekte; silah altında buldukları süre boyunca, prime esas alınabilecek daha fazla kazanç elde etmektedirler.

Talim ve manevra için rütbe ile silah altına alınan ve rütbesinin prime esas kazancı, vazifesinin prime esas kazancından fazla olan kamu görevlisinin, silah altında bulunduğu süre için prime esas kazancı, rütbesinin prime esas

kazancı üzerinden belirlenir. Maddede rütbe ile vazife arasındaki prim farkını ödeme yükümlüsü olarak, rütbenin prime esas kazancını ödeyen kamu idaresi belirlenmiştir. Devlet Memurları Kanunu m. 183'te, fark kazancın, Milli Savunma Bakanlığı tarafından ödeneceği belirtildiğinden, fark primin de Milli Savunma Bakanlığı tarafından Kuruma ödenmesi gerekir.

2. Seferberlik ile Harp Sırasında Silah Altına Alınanların Prime Esas Kazançları

Kamu görevlilerinin muvazzaf askerlik hizmeti dışında silah altına alınabilecekleri bir diğer hâl, seferberlik ile harp için silah altına alınmadır. 5510 sayılı Kanun m. 46/4'te düzenlenen ikinci husus, seferberlik ile harp sırasında silah altına alınanların prime esas kazançlarının tespiti.

Barış zamanı silah altına alınanlarda olduğu gibi Devlet Memurları Kanunu'nda seferberlik ile harp için silah altına alınan kamu görevlileri hakkında da çeşitli hükümler bulunmaktadır; bu bağlamda, seferde silah altına alınan kamu görevlileri de silah altında buldukları sürece izinli sayılırlar (m. 81), kademe ilerlemeleri devam eder (m. 85).

Kamu görevlisinin, seferde silah altına alınması hâlinde aylıklarının ne şekilde ödeneceği Devlet Memurları Kanunu m. 184'te düzenlenmektedir. Anılan hükme göre; *“Seferde muvazaflık hizmeti dışında, silah altına alınan Devlet memurlarına rütbeli olsun olmasın silah altında buldukları sürece aylıkları aşağıdaki hükümlere göre ödenir. A) Yedek subay, yedek askeri memur ve yedek astsubay olanların rütbelerine ait aylıkları Milli Savunma Bakanlığınca ödenir. Bunların aylıkları bağlı buldukları kurumdan aldıkları aylık tutarından eksikse aradaki fark kurumlarınca ödenir. B) (A) bendi dışında kalan ve rütbesiz memurların aylıklarının tamamı kurumlarınca ödenir.”*

Barış zamanı silah altına alınan kamu görevlilerinden farklı olarak, seferberlik ve savaş zamanı silah altına alınan kamu görevlilerinin aylıklarının, kural olarak, Milli Savunma Bakanlığı tarafından ödeneceği kabul edilmiştir. Bununla beraber kamu görevlisinin, bağlı bulunduğu kurumdan aldığı aylığın, rütbesine ait aylıktan fazla olduğu durumlarda, aradaki fark tutarı bağlı bulunduğu kurum tarafından ödenir. Bu kişilerin prime esas kazançları, rütbeye ait aylık ile bağlı bulunduğu kurumdan aldığı aylıktan hangisi yüksekse, o aylık üzerinden belirlenir. 5510 sayılı Kanun m. 46/4 uyarınca, prime esas kazançlar arasındaki farkın primleri, rütbelerinin prime esas kazancını ödeyen Milli Savunma Bakanlığı tarafından kesilerek Kuruma ödenir.

III. YURT DIŞINDA GÖREVLİDİRİLEN KAMU GÖREVLİLERİNİN PRİME ESAS KAZANÇLARI

Kamu görevlilerinin, aylıksız izinli sayılmaksızın çeşitli sebeplerle yurt dışında görevlendirilmesi mümkündür. Bu görevlendirme geçici ya da sürekli şekilde gerçekleşebilir.

Kamu görevlisinin, görevlendirme şeklinin bir önemi bulunmaksızın yurt dışına gönderilmesi sosyal sigorta ilişkisi üzerinde etki gösteren bir husus değildir. 5510 sayılı Kanun m. 10'da düzenlendiği üzere; "4 üncü maddenin birinci fıkrasının [...] (c) bendinde sayılan sigortalıların mevzuatlarında belirtilen usule uygun olarak yurtdışına gönderilmeleri [...] halinde, bu görevleri yaptıkları sürece, sigortalıların ve işverenlerin sosyal sigortaya ilişkin hak ve yükümlülükleri devam eder."

Buna karşın kamu görevlisinin yurt dışında görevlendirilmesi, kendisine ödenen aylıkta bir değişikliğe yol açabilir ve bu durumda görevlendirildiği süreye ilişkin prime esas kazancın tespiti meselesi gündeme gelebilir. 5510 sayılı Kanun m. 46/5'te düzenlenen husus da esasında, yurt dışında görevlendirilen kamu görevlilerinin prime esas kazançlarının tespitidir.

Beşinci fıkranın uygulanabilmesi için öncelikli şart, kamu görevlisinin aylıksız izinli sayılmaksızın ve tabii olduğu personel kanunu ile ilgisi devam edecek şekilde görevlendirilmesidir. Bu takdirde geçici görevle gönderilen kamu görevlilerinin prime esas kazancının hesabında, buldukları kadroya ilişkin prime esas kazancı esas alınır. Sürekli görevle gönderilenlerin prime esas kazancının hesabında ise, yurt dışına atanma tarihi itibarıyla, atandıkları kadro ile atanmadan önceki yurt içi kadrosuna ilişkin prime esas kazançtan yüksek olanı esas alınır.

Ayrıca sürekli görevle atanmaların yurt dışı kadrolarına ilişkin prime esas kazancın hesabında dikkate alınacak ödeme unsurlarından, ilgili mevzuatı uyarınca söz konusu kadroya bağlı olarak belirleme yapılmamış ödeme unsur ve tutarlarını, kadrosunun bulunduğu kurum personelinin yararlanmakta olduğu ödeme unsurlarıyla sınırlı olmak ve aynı veya benzer nitelikteki kadroya ilişkin prime esas kazançta tabii ödemeleri göz önünde bulundurmamak suretiyle belirlemeye ilgili kamu idaresinin görüşü üzerine Kurum ile Hazine ve Maliye Bakanlığı müştereken yetkilidir.

IV. KAMU GÖREVLİLERİ İÇİN PRİME ESAS KAZANCIN ÜST SINIRI

46. maddede düzenlenen son husus, kamu görevlilerinin prime esas kazançlarının üst sınırına ilişkindir.

5510 sayılı Kanun m. 82'de, primlerin hesabına esas alınacak kazançla ilişkin alt ve üst sınır getirilmiştir. Sigortalıların düzenli aylık gelir elde edememelerinden ötürü günlük gelir kriter alınarak belirlenen sınırlar uyarınca, prime esas kazancın alt sınırı, asgari ücret; üst sınırı ise asgari ücretin 7,5 katıdır. Dolayısıyla sigortalının gerçek kazancının alt sınırın altında yahut üst sınırın üzerinde olduğu durumlarda, primler alt ya da üst sınır üzerinden hesaplanır (m. 82/2).

Prime esas kazançla ilişkin sınırlar belirlenirken, asgari ücret kavramı esas alınmış olmasına rağmen, bu sınırlar yalnızca 4/1(a) kapsamında sigortalı olanlar hakkında geçerli değildir. İşçilerin yanı sıra bağımsız çalışanlar ile

isteğe bağlı sigortalı olanlar hakkında da bu sınırlar uygulanır. Buna karşılık Kanun, kamu görevlileri açısından farklı bir esas benimsemektedir. 46. maddenin son fıkrasında, prime esas kazançla ilişkin üst sınır kuralına istisna getirilmekte ve 4/1(c) kapsamında olan sigortalıların prime esas kazançlarının tespitinde, 82. maddede belirtilen üst sınırın aranmayacağı öngörülmektedir.

46. maddede düzenlenen diğer hususlardan farklı olarak, üst sınır kuralının istisnası, 5510 sayılı Kanun m. 4/1(c) kapsamında sigortalı olan tüm sigortalılar açısından geçerlidir. Dolayısıyla kamu görevlisinin prime esas kazancının tespitinde, m. 80/3'te yer alan tüm ödeme unsurları, üst sınıra bağlı olmaksızın ilave edilecek¹⁰, sigortalının gerçek kazancı, prime esas kazancın üst sınırı aşsa dahi, primler gerçek kazanç üzerinden hesaplanacaktır¹¹.

¹⁰ **Yorulmaz**, s. 78-79.

¹¹ **Uşan**, s. 137; **Aslanköylü**, s. 1540.